

Andstöðan í sponsum politikki

TÁ IÐ ARBEIÐARARNIR VERÐA HILDNIR UTTANFYRI OG KUGAÐIR, ER BERT EIN BORGARLIG OG INTELLEKTUEL ANDSTØÐA MÓTI FRANCSMUNI MÓGLIG — MEN HON ER EISINI EIN VERULEIKI

SPANIUSPURNINGURIN VERÐUR AV NÝGGJUM VIÐGJØRÐUR A ALHEIMSPRESSUNI, SERLIGA TI EUROPEISKU. GENE-RALISSIMO FRANCO KROV UM UPTØKU I FELAGSMARKN-ADIN OG AÐRAR POLITISKAR ØKONOMISKAR SAMGONGUR EINS OG NATO GERA, AT SPANIA OFTA VERÐUR HAVT A LOFTI I BLØÐUM OG AÐRASTAÐNI

ANDSTØÐAN EIN VERULEIKI

Siðan 1939, tá hin fasistiska stýr-ið sigraði, hava tvinnar uppfatanir verið avgerandi: hin fyrri, sum verður havd á lofti av flóttarmonn-um, sum meina, at Francostýrið undir øllum umstøðum eigur at verða boykottað. Á henda hátt meina teir, at stýrið fer um koll. Hin, sum stjórnarmenn i útöndum meina vera tað bestu gongdu, er av tí á-skøðan, at Francostýrið skal sleppa uppi alheimspolitikkinn, tá hetta er vegurin, at fáa Franco at broyta stöðu. Aftræt hesum kemur ein triði bólkur: andstöðan í Spaniu sum tó i mong hefur verið tigandi. Ein hefur verið av tí áskøðan, at tað als ikki fanst onnur andstöða enn tann, ið skipað var av flóttarmonn-um, og at teir tí vóru teir ein-astu, ið áttu at verða eftirspurd, tá okkurt var á vási; men 25 ára francistiskt stýri prógvar m.a.: at flóttarmenninir, hóast allar royndir, ikki hava verið førir fyri at koll-velt stýrið, at vestanvældini við teirra ikki-interventsjónspolitikki beinleiðis hava stýrjað Franco. Francismen er ein veruleiki. Hon er ein politisk skipan, ein má røkna-að við og politiskt stríð má til, um ein skal hugsa um eitt demokratískt Spanialand.

HIN OPINBERA FASCISMAN

Skal ein stuðla Spaniu fram til eitt demokratískt stjórnarlag er neyðugt at kenna politiska lívið í Spaniu.

Francistiska stýrið var at byrja við eitt hermáðarligt hernæðsstýri, sum kom til ræðið í 1939; men í hesum stýri eru hendar stórar innar-hýsis broytingar. Frá 1939 til 1964 eru farin 25 ár og nógvar er broytt uttanfyri Spaniu; tað sama er hent í Spaniu. Øll, sum búgva í Spaniu mugu ássanna, at fascisman er smid-ig, og tað er ein onnur mentalitet, ið ger seg galdandi millum teir ráð-andi í dag; men kortini er stýrið hin rama fascisma.

KIRKJAN, HERURIN, BANKARNIR OG FALANGEN

Tá teir sameindu hovdu vunnid kriggið í 1945, fóru stórar broytingar fram. Franco skúgvaði nasistar-nar til viks og skipaði eina ein-ræðis-katolska stjórn, og valdið varð nú givið kirkjuni, herinum, bankalagnum og Falangen. Falangen er einasti loyvd flokkur og ber ábyrgdina av stýrisins æringu sam-vitskue. Herurin hevur til uppgávu at kúga fólkid, serstakliga við her-aðar-dómstólunum, og skal ansa eftir at friður og «gott skile» er í landinum.

Aftanfyri hesar bólkur kunnu teir veruliga valdsharrarnir kirkjan og bankarnir saman við teimum stóru góðseigarunum byggja teirra valdsmei. Henda broyting elvdi til, at tað í 1953 tók seg upp ein sjálvkritikkur — ikki nokur verulig andstöða — serliga millum teir intellektuellu. Ar-beiðaraklassin fekk ikki orðið fyri seg, tá hann var kúgaður og øll ar-beiðarafeløg bannað. At mótmæla stýrinum var tað sama sum at verða tveittur í fongsl. Teir einastu, sum veruliga kunnu mótmæla stýrinum, eru teir innanfyri stýrið við tí æringu samvitskuni, og teir hava roynt — eisini uttanlanda — men við tí úrsliti, at teir hava verið settir fastir ella fingið stórar botur.

MÓTMÆLSGONGUR MÓTI STÝRINUM

Hesin intellektuelli sjálvkritikkur inni móti stýrinum ferdi við sær, at tað í 1956 kom til almennar

kravgongur. Studentarnir í Madrid runnu út á goturnar og kravdu »frælsi«. Bæði í 1956 og 1957 vórðu professarar og studentar settir fastir, og frá hesum sama tíðarskeiði vórðu vinstrasinnarðir katolikkar, sosialistar, liberalir og kommunistar í stórum tali tiknir, dómðir og fast-settir. Fleiri kommunistar og anar-kistar vórðu dómðir til deyða, t. d. Grima, sum varð skotin og Tra-nadas, sum varð kvaldur.

Opus Dei — ein ultrakonservativ, katolsk, kapitalistisk rørsa — fær stórra og stórra vald. Gjøgnum fólkalbankan tekur hon kvorkratak um alt figgarlívið í Spaniu. Opus Dei verjur eina liberalisering av figgarlivinum, er í andstöðu til sjálvbjargingarpolitikkinn og ynskir at binda Spaniu nærri at teimum konservativu londunum í Europu, sum ikki eru í andstöðu til Franco-stýrið.

ANDSTØÐAN FÆR FASTARI FORMAR

Ein liberalisering av figgarliv-inum skapar líkindi fyri betri fyri-skipaðari andstöðu. München-fund-

urin í 1962 gjørdi tað greitt fyri heiminum, at andstöðan í Spaniu er væl á veg at gerast ein fost organi-sation. Teir katolikkar, sosialistar og liberalar, sum lutúku á hesum fundinum vórðu annaðhvørt land-forvistir ella settir fastir, tá teir komu heim aftur til Spaniu.

Hesar politisku hendingar fóru fram um somu tíð, sum arbeidarar-nir í Spaniu mótmæltu. Á hvørjum sumri seinastu 3 árinu hava 50.000 asturiskir arbeidarar gjørt verkföll, hóast verkföll eru strangliga bann-að og verða sektað eftir hermaðar-løgnum. Intellektuellir verða stöð-ugt settir fastir. FUDE, loyniliga studentafelagið, breiðir seg til øll universitetini og er í harðari and-stöðu til hitt almenna falangistiska studentafelagið. Í mars gingu stu-dentarnir kravgongu í Madrid og kravdu »frælsi fyri felagslivinum, samstundis sum teir mótmæltu, at endurnýggjunarviku universitetsins varð bannað.

ANDSTØÐAN EIN VERULEIKI

Andstöðan er ein veruleiki, sum stýrið sjálvt hevur skapað, tá tíðin krevur sosialu viðurskiptini full-komuliga broytt. Frá at vera ein loyndardómur er hon nú vorðin kend, um enn ikki víðurkend av stýrinum. Meginparturin av fól-kinum er demokratisk sinnaður, men tað finnst eingi feløg, ið kunnu gera vart við sanna hugsnarhátt fólksins. Andstöðan er ikki bara vend móti Francostýrinum, men byggir á grundfestar politiskar og sosialar hugsjónir. Av týðningi er tað eisini, at henda andstöða ikki er skapað av spaniumonnum í út-legd, men er komin fram í land-inum sjálvum. Spanskir borgarar undir 40 ár hava ikki lutikið í borgaraligrum, og teirra hugsun-

arháttur er tí fremmandur fyri borg arakriggi, sum hoyrir fortíðini til. Øll henda broyting í hugsunnar-hátti og andsmenning hevur ført til skipan av politiskum felagsskapum, sum einaferð verða at avgera fram-tíðarlagnu Spanilands. Mentunnar-liga, søguliga og figgarliga sam-bandi við Europa koma ætlandi at hava tað úrslit, at landið í framtí-ðini verður skipað eftir europeisk-um mynstri, t.v.s., eitt samfelag bygt á tey borgarliga frælsisrætt-indini og sundurbýti av lóggávu, umsiting og dómsvaldi.

POLITISKA FLOKKSBÝTIÐ

Politiska flokksbýtið í Spantu er ikki stórt órðvi enn í øðrum eu-ropeiskum londum: liberalir, kristi-ligu demokratrar, sosialistar og kommunistar.

Teir liberalu eru minsti flokk-urin, umboðaður av monarkistum og monnum við sosialum og figgar-arligum valgi. Kristiligu demokrat-arnir eru mest líkir flokksfeløgum sinum í Italiu, bæði høg- og vinstrasinnarðir. Sosialistarnir kunnu javnmetast við sínar flokksfelagar aðrastaðni, meðan kommunistarnir eru í tvíningum, ein stórri bólkur, ið er mest líkur ítalsku kommu-nistunum og ein minni bólkur, sum vil halda kinesisku kósina.

Endamálið hjá andstöðuni er í fyrsta lagi at fáa Francostýrið at skilja, at einans við at broyta pott-isku og sosialu samfelagsskipanina verður tað gjørligt at fáa í lag satt samband við hin londini í Europu. Í øðrum lagi má stýrið víðurkenna hitt sanna mannafrelsi, sum borg-arnir hava í øðrum demokratiskum londum, meiningfrælsi, talufrælsi, skriffrælsi og frælsi fyri øllum fel-agslivi.

ENDALIGA LOYSNIN

Flóttarfolk úr Spaniu liva undir heilt øðrum umstøðum enn heima-fólkið. 25 ár eru ikki bara eitt tíðar skeið, men eitt vutt líð millum tveir ymiskar hugsunnarháttir. Demo-kratisering — innanfrá í bestu sam-vinnu við Europa og tá fyrst og fremst við europeisku arbeidarar-rørslna — er loysnin av Spantu-málinum.

(skrivað í Madrid í juni 1964 av Juan Garcia.)

Grasið

á eini trøð fæst lagaliga.

Tlf. 1509.

GRÓT OG SKERVUR

Øll, ið vilja keypa skerv ella grót, eiga at venda sær til kommunukantónið.

Grót og skervur megu vera goldin fyrst, áðrenn tey verða heimað.

Bilstjórar verða ámintir, at teir ikki kunnu heima ta grót ella skerv uttan við einum limi av vegnevndini ella einum umboðsmanni fyri kommununa.

FRODBIAR SOKNAR KOMMUNA

Tryggingarsambandið FØROYAR

Føroya Kriggstrygging	Tlf. 1090
Føroya Sjóvtrygging	- 1090
Føroya Brunatrygging	- 1098
Føroya Vanlukutrygging	- 1466

Vit tryggja:

Bátar, skip, vorur, hús, innbúgv, akfør o. a.

Føroyingar eiga at tryggja í landsins egna trygging.

SJÓNLEIKARHÚSIÐ BIO

Tlf. 1131 — 2243

SPARTACUS

TECHNICOLOR TECHNIRAMA PANAVISION

STORFILMURIN UM TRÆLIN SUM BEYÐ RÓMARARIKINUM AV

Kirk Douglas — Laurence Olivier
Jean Simmons — Charles Laughton
Peter Ustinov — John Gavin — Tony Curtis

Leygardag kl. 8

Hægri prisir.

Tag til Rønneby kro

Sunnudag kl. 7

Viðm. til lögmannsrøðuna

Røða P. M. Dams

(Framhald)

Sosíalmálini lógu einaferð so hjá sjálvstýrisflokkunum, at teir á op-nu tingi vildu skræða skinnið av hvørjum øðrum, tí teir hovdu ikki dugað at verið samdir um at leggja allar árar út móti javnaðarmanna nýggju sosialu lógaruppskotunum. Teir grótu av harmi, tí, segði mill-um annað Kn. Vang, at hesin vøkt-urin í sosialu útreiðslunum, ið stát-urin rindaði helmingin av, vildi gera tað, at loysingin varð útskotin, ið vit orkaðu ikki at taka ríkisstýrisins part, sum er tann stórri parturin.

Henda mótsæða tykist at vera ryggbrotin av orðgongu javnaðar-manna, so nú finnst eingin tjóð-veldismenn og eingir fólkaflakks-menn ella aðrir borgarligir, sum tora á opnum tingi at leggja móti javnaðarmanna stremban fyri, at tey gomlu, sjúku og øll treingjandi skulu hava somu rættindi, somu so-sialu forsorgarskipan sum í Dan-mark. Her tykjast javnaðarmenn at hava vunnid ein 100 pct. sigur. Men hann er ikki visur ella tryggur uttan javnaðarmenn koma aftur at halda um landsins stýrisvøl.

Hin nýggja sosiala forsorgarskip-an og knæsetan av príncippinum, at færoyingar ongatíð aftur skulu vera verri stillaðir viðv. teirri sosialu forsorgini enn hinir ríkisborgarar-nir, er størst sigur, sum javnaðar-flokkurin hevur vunnid. Bára hes-in sigurin er nóg stór grund fyri, at maður av hús styðjar javnaðar-flokkinn so dyggiliga, at hann ber

glasiligan sigur burtur úr valorst-urum, ið standa fyri. Tí eingin skal vera í va um, at loysingin býr í barmi teirra sjálvstýrismanna, og at so brátt sjálvstýrisflokkarnir skuldu fingið eitt sterkt fleirtal, kvitta teir við ríkisfelagsskapin og harvið tann stíva helmingin, ið hann ber av sosi-ala útreiðslunum. Vit hoyrdu ju hátt virda figgarimálaráðharran Erlend Patursson og háttvirda lögmannin Hákon Djurhuus í framloguni av stevnu sjálvstýrisflokkanna. Teirra orð bórú greitt at loysingini. At ein av loysingarmanningini ikki var svorin í eið, áðrenn teir talaðu, broyttir ikki loysingarviljan í stevnutala teirra. Her er ikki talan um gitan, onkur kanska sigur ill-gittan, men um orð av teirra egna munni yvir fyri øllum Føroya fólki.

Tað hendi ikki. Ja, einki av tí hendi í teimum tveimum árunum, sum farin eru, og einki vil henda í teimum tveimum árunum, sum eft iri eru, sigur tú. Men vit vita, at grundin til tes er, at teir vórðu ov fáir. Ein av ástøðingini vildi halda orð sitt á fyrri jørlarunum, at hann vildi tiki vera við til nakra vjirtvok, meðan hann var á tingi. Og loysingarsangongu, ið var ikki fólkið aftanfyri seg. Bára ein hálv-an mann í meirluta, tað hesin maður varð valdur av einum sløði kring alt landið, og minstiparturin av hes-um veljarunum vóru sjálvstýrismenn men einans nakrar óngdarð salir, sum vóru dottnar frá hinum flokk-unum av onkrum lokalum grund-um, ella sum als onga politiska stöðu hovdu, men vóru fallnar í ley-pin hjá tí eina manninum av til-vild ella av onkrari persónligari grund. Eitt er vist, at allraflestu at-kvøðurnar, ið framburðsflokkurin fekk, vóru ikki sjálvstýrisatkvøður og enn og minni loysingaratkvøður. At tann eini maðurin nú missbrúkar ter og er fúsar at tveita ter í loys-ingarley-pin sum politiskt gerðabýti er mál fyri seg, sum hann valdagin aftur verður at standa til svars fyri. (Framhald.)

Dýrar myndir

Tær fyrstu myndir av mánanum vórðu tiknar av russum við Lunik 2 sum í 1959 gjørdi ferð aftur um mánan og í 60.000 km. fjarstöðu tók myndir.

Nú hava amerikunenn fingið 40.000 myndir av mánanum við Ranger 7, sum byrjaði at taka mynd ir í 2092 km. fjarstöðu og helt á í 16 min. og 40 sek., tá hann við 8000 km ferð rakti mánan.

Samanlagt hava hesar royndir at fáa myndir av mánaðum kostað amerikunonum 1,4 milliardi kr.

12000 FØROYINGAR

Hesa SOSIALIN tveir reisir til viku — eisini tær óðru lýsing-arnar. Ein lýsing í SOSIALINUM loysir seg. Veruleikan um føroy-skan politik í løtuni ferst tá best í SOSIALINUM.